

Cümlenin Öğeleri — Deneme

KPSS AI Coach · 07.09.2026 · 10 soru

Bir cümleyi çözümlerken önce yargıyı taşıyan unsuru belirlemek gerekir. Ardından bu yargıyla anlam ilişkisi kuran ve işi yapan ya da durumun konusu olan unsur aranır. Böylece cümlenin kuruluşundaki iki ana görev birbirinden ayrılır.

1. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Cümle çözümlemesinde bütün yardımcı görevler temel görevlerden önce belirlenmelidir.
- B) Cümledeki iki ana görev, yargı ile onu gerçekleştiren unsur çevresinde belirlenir.
- C) Cümlede anlam ilişkisi kuran her unsur aynı görevi üstlenir.
- D) Bir cümlenin kuruluşu yalnızca işi yapan unsurun bulunmasına bağlıdır.
- E) Yargıyı taşıyan unsur, cümledeki bütün görevleri kendiliğinden belirler.

2. “Bir anlatımın kurulabilmesi için çekimli bir eylem ya da ek eylemle çekimlenmiş ad soylu bir sözcük yeterlidir.” cümlesiyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir anlatımın oluşması için mutlaka açık bir yapan bulunmalıdır.
- B) Bir anlatımın kurulmasında çekimlenmiş bir unsur temel koşuldur.
- C) Bir anlatımda yalnızca ad soylu sözcükler kullanılabilir.
- D) Bir anlatımın oluşması için yardımcı görevlerin tümü bulunmalıdır.
- E) Bir anlatımda eylem kullanılmadığında anlam bütünüyle ortadan kalkar.

“Kim, ne?” soruları, cümlede bir işi yapanı veya bir oluşun konusunu bulmaya yardım eder. Ancak bu sorular doğrudan her öğeyi belirlemek için kullanılmaz. Sorunun yöneltildiği unsur ve elde edilen anlam birlikte değerlendirilmelidir.

3. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) “Kim, ne?” soruları, cümlede işi yapan unsuru belirlemede kullanılır.
- B) “Kim, ne?” soruları, cümledeki bütün öğeleri tek başına belirler.
- C) “Kim, ne?” soruları, yalnızca yargıyı bildiren unsura yöneltilir.
- D) “Kim, ne?” soruları, bir oluşun konusunu hiçbir zaman göstermez.
- E) “Kim, ne?” soruları, anlamı dikkate almadan her cümlede aynı sonucu verir.

4. “Bir sözcüğün cümledeki görevi, tek başına kullanılmasına veya başka sözcüklerle grup oluşturmaya göre değişebilir.” cümlesinden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir sözcük, cümlede yalnızca tek başına görev üstlenebilir.
- B) Bir sözcüğün görevi, cümle içindeki kullanımına göre belirlenir.
- C) Bir sözcük grubu, cümleden bağımsız olarak anlam kazanır.
- D) Cümledeki her sözcük aynı görevi üstlenir.
- E) Bir sözcüğün görevi, sözcük türünden tamamen bağımsızdır.

Cümle çözümlemesinde önce yargıyı taşıyan unsur belirlenir. Daha sonra bu yargıyla anlam bağı kuran unsurun görevi araştırılır. ----. Bu sıra, cümleyi oluşturan görevlerin birbirine karıştırılmasını önler.

5. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bu iki ana görev, cümlelerin kuruluşundaki temel yapıyı oluşturur.
- B) Bu nedenle her cümlede bütün yardımcı görevler aynı sırada bulunur.
- C) Bu işlem yalnızca sözcük gruplarının anlamını değiştirmeyi amaçlar.
- D) Bu yüzden yargıyı bildiren unsur cümlede görev üstlenmez.
- E) Bu yaklaşım, cümlede anlamın bütünüyle göz ardı edilmesini sağlar.

Bir yargıyı taşıyan unsur, cümlelerin anlam bakımından merkezinde yer alır. Bu unsurun çekimli olması, cümlelerin kuruluşuyla ilgili önemli bir ölçüttür. Buna karşılık cümledeki her sözcük yargıyı taşımaz; bazı sözcükler farklı görevler üstlenir.

6. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Cümledeki her sözcük, yargıyı taşıyan unsurla aynı görevi üstlenir.
- B) Çekimli unsurun bulunması, cümlelerin kurulmasında belirleyici bir koşuldur.
- C) Cümlelerin anlamı, yargıyı taşıyan unsurdan tamamen bağımsızdır.
- D) Yargıyı taşıyan unsurun çekimli olması hiçbir önem taşımaz.
- E) Cümlede farklı görevlerin bulunması, anlamın kurulmasını engeller.

Bir cümlede işi yapan unsur ile işi bildiren unsur aynı şey değildir. İlki, yargının yöneldiği varlığı veya durumu anlam bakımından karşılayabilir; ikincisi ise işi, hareketi ya da yargıyı bildirir. Bu ayrım, cümle çözümlemesinde görevlerin karıştırılmasını önler.

7. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) İş yapan unsur ile işi bildiren unsur farklı görevler üstlenebilir.
- B) Yargının konusu olan unsur anlam bakımından önem taşır.
- C) İş bildiren unsur, cümledeki yargıyı gösterebilir.
- D) İş yapan unsur, her cümlede mutlaka açıkça yazılmıştır.
- E) Görev ayrımı, cümle çözümlemesinde karışıklığı azaltır.

Cümle, yalnızca yan yana getirilmiş sözcüklerden oluşmaz; bir düşüncüyü veya duyguyu eksiksiz anlatması gerekir. Bu anlatımın kurulabilmesi için çekimli bir unsurun bulunması yeterlidir. Sözcüklerin cümledeki görevleri ise tek tek ya da gruplar hâlinde belirlenebilir.

8. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Cümle, anlamı tamamlanmamış sözcük dizisinden ibarettir.
- B) Cümlelerin kurulması için çekimli bir unsurun bulunması yeterlidir.
- C) Cümledeki bütün sözcükler yalnızca tek başına görev üstlenir.
- D) Bir düşüncenin anlatılması için çekimli unsur bulunması gerekmez.
- E) Sözcüklerin cümledeki görevleri yalnızca sözcük türleriyle belirlenir.

Türkçe dersinde “Geldi.” sözü, tek başına bir ileti taşır. “Deniz geldi.” sözünde aynı ileti, iki ayrı unsurun ilişkisiyle kurulur. Çözümleme yapılırken önce bildirimi taşıyan çekimli yapıya, ardından onunla bağlantı kuran bölüme bakılır. Böylece sözcüklerin cümle içindeki yeri, tek başına taşıdıkları anlamdan ayrı olarak değerlendirilir.

9. Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A)** Bir yapıyı çözümlemek için hem bütünü hem parçalar arası bağı dikkate almak gerekir.
- B)** Her anlatım, en az iki temel parçanın birlikte kullanılmasını gerektirir.
- C)** Bir sözcüğün cümledeki görevi, yalnızca kendi sözlük anlamıyla belirlenir.
- D)** Bildirim taşıyan unsur bulunmadan, sözcüklerin görevleri cümle içinde kesinleşir.
- E)** Cümledeki bütün görevler, temel iki ögeyle aynı işlevi üstlenir.

10. “Koştu.” sözü, tek başına tamamlanmış bir bildirim taşıdığı için cümle sayılır. Bu cümleden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A)** Tek bir çekimli fiil, eksiksiz bir anlatım kurabilir.
- B)** Eksiksiz anlatım için mutlaka özne ve yüklem birlikte bulunmalıdır.
- C)** Bir sözcük, tek başına kullanıldığında hiçbir zaman anlatım birimi oluşturamaz.
- D)** Anlamın tamamlanması, yalnızca birden çok sözcüğün bir araya gelmesine bağlıdır.
- E)** Bir bildirimin kurulması için çekimli yapı yerine yalnızca öznenin bulunması yeterlidir.

Cevap Anahtarı

1. B

2. B

3. A

4. B

5. A

6. B

7. D

8. B

9. A

10. A

Çözümler

- 1.** Parçada önce yargıyı taşıyan, sonra bu yargıyla ilişki kuran unsurun belirlenmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu nedenle iki ana görev arasındaki ilişkiyi birlikte veren B doğrudur; A, yardımcı görevleri öne alarak parçanın sırasını değiştirir.
- 2.** Cümle, anlatımın kurulması için iki tür çekimlenmiş unsurdan birinin yeterli olduğunu bildirir. B bu ortak koşulu verir; A açık yapanı zorunlu sayar, E ise ad soylu unsurla kurulabilme olanağını yok sayar.
- 3.** Parça, söz konusu soruların işi yapanı veya oluşun konusunu bulmaya yardım ettiğini belirtir. A bu bilgiyi kapsamı değiştirmeden verir; B ve E soruların her ögeyi tek başına belirlediğini söyleyerek parçadaki sınırlamayı kaldırır.
- 4.** Cümle, görevin tek sözcükle veya sözcük grubuyla kurulan kullanım bağlamına bağlı olduğunu bildirir. B bu anlamı korur; A ve D kullanım çeşitliliğini yok sayar, C ise görevin cümle içindeki niteliğini göz ardı eder.
- 5.** Parçada iki temel unsurun sırasıyla belirlenmesi ve bunların görevlerinin karıştırılmaması anlatılır. A, önceki cümleleri sonuçlandırıp son cümledeki açıklamaya bağlanır; B ve E parçadaki sınırlı açıklamayı genelleştirir.
- 6.** Parçada çekimli unsurun cümlelerin kuruluşu bakımından önemli bir ölçüt olduğu belirtilmiştir. B bu yargıyı doğrudan karşılar; A ve E cümlede farklı görevlerin bulunabileceği bilgisini tersine çevirir.
- 7.** Parça, işi yapan unsurun işlevini ve işi bildiren unsurun yargıyla ilişkisini açıklar; ancak yapan unsurun her cümlede açıkça yazıldığını söylemez. D bu nedenle parçadan çıkarılamaz. A, B, C ve E parçadaki bilgilerle uyumludur.
- 8.** Parçada cümlelerin eksiksiz anlam taşıması ve kuruluş için çekimli bir unsurun yeterli olması vurgulanmıştır. B ikinci cümledeki bilgiyi doğru aktarır; A cümlelerin anlam bütünlüğünü, C ise sözcük gruplarının görev üstlenebileceğini yok sayar.
- 9.** Parça, “Geldi.” örneğiyle tek unsurun yeterli olabildiğini; “Deniz geldi.” örneğiyle de parçalar arasındaki bağın önemini gösterir. Bu nedenle çözümlemede bütün ile parçalar arasındaki ilişki birlikte ele alınmalıdır. B seçeneği, tek sözcüklü örneği göz ardı ederek zorunluluk yüklediği için yanlıştır.
- 10.** “Koştı.” örneği, tek bir çekimli fiilin tamamlanmış anlatım kurabildiğini gösterir. Bu nedenle özneyle birlikte ikinci bir parçanın mutlaka bulunması gerekmez. B seçeneği, temel öğeleri her durumda birlikte zorunlu sayarak en güçlü yanılığı oluşturur.